

Bivajmo skupaj

Idejna zasnova stanovanjske skupnosti kot širitev VDC Ajdovščina-Vipava

avtor: **Lea Elena Vidmar**mentor: **doc. Mitja Zorc**, univ. dipl. inž. arh.

Ljubljana, September 2025

problem:

TOTALNE USTANOVE

Evropske smernice totalne ustanove definirajo kot vsako obliko oskrbe z namestitvijo, kjer:

- so stanovalci in stanovalke **ločeni od širše skupnosti** in/ali **prisiljeni** živeti skupaj,
- stanovalci in stanovalke **nimajo dovolj nadzora nad svojim življenjem** in odločitvami, ki jih zadevajo, in
- imajo **interesi institucije** navadno **prednost** pred individualnimi potrebami stanovalcev in stanovalk (Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo, 2021).

PROSTORSKE LASTNOSTI TOTALNIH USTANOV:

UMEŠČENOST V OKOLICO: (Rafaelič in Flaker, 2023)

- ustanove so **daleč od skupnostnih virov** (trgovina, cerkev in splošne zdravstvene ustanove),
- nahajajo se na **mestnih obrobjih** ali na izoliranih lokacijah,
- **stanovalci** so velikokrat tudi **iz drugih regij**,
- velika **koncentracija** družbeno **razvrednotenih ljudi**
- **prevlada drugačnih** ljudi v primerjavi z lokalno skupnostjo
- srečevanje zunanjih ljudi poteka samo v velikih skupinah,
- zaradi **nefleksibilnih urnikov**, se posledično **zmanjšujejo** tudi **stiki** uporabnikov **s svoji**.

ORGANIZACIJA PROSTOROV:

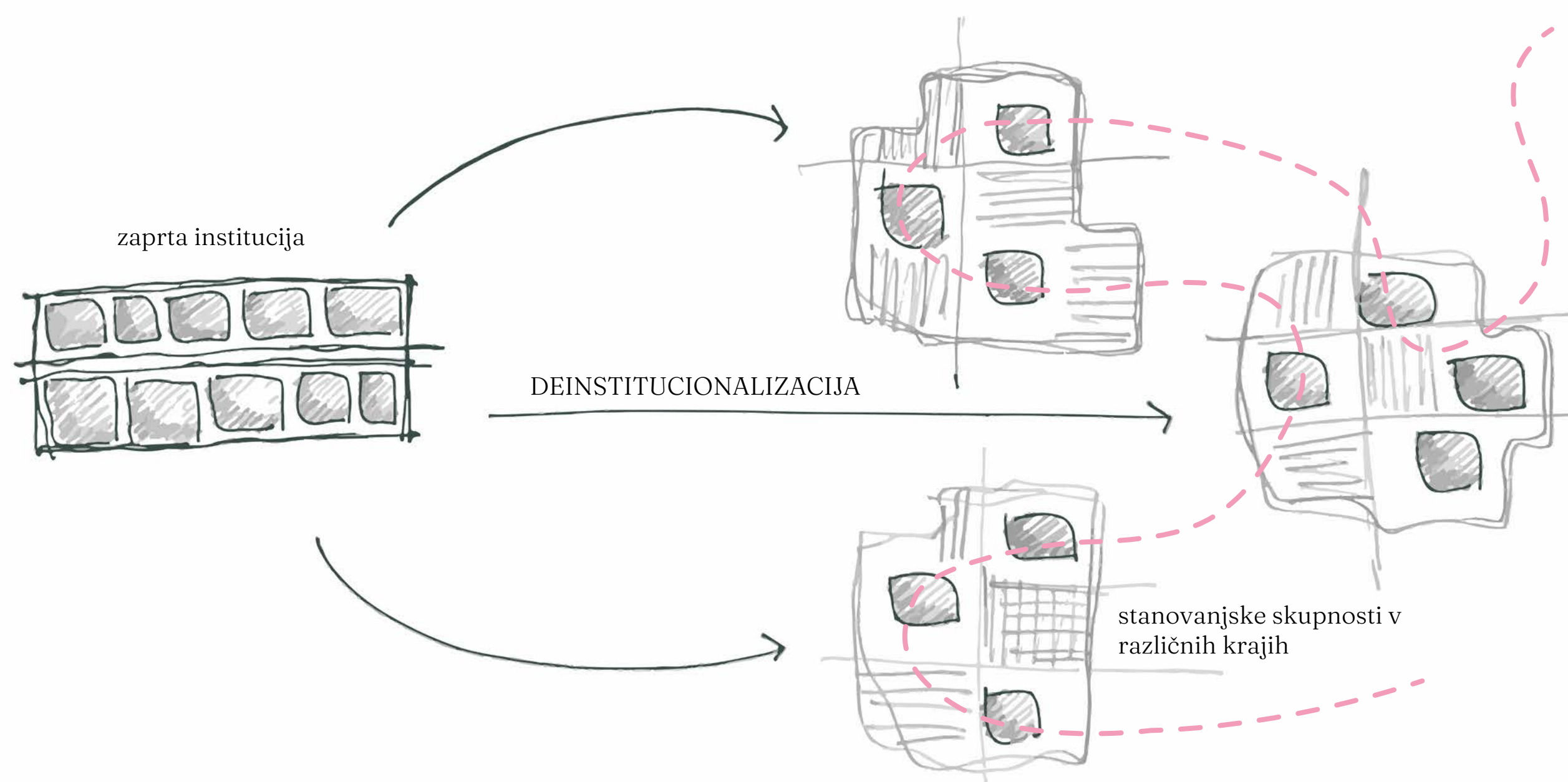
- **skupne spalnice**,
- **kopalnice brez zasebnosti**,
- 'dnevne sobe' v katerih so samo klopi in mize za veliko število ljudi,
- **odsotnost prostora** za pospravljanje osebnih predmetov (ni osebnih predalnikov ali omar),
- **naprave**, ki jih uporabniki **ne zmorejo uporabljati**,
- razni varnostni ukrepi (**rešetke**, ograje na zaklepanje),
- **nadvse preprosto pohištvo** (nezlomljivo, se enostavno čisti, velikokrat plastično),
- **puste**, institucionalne **barve** večinoma po stenah sob,
- raba **nalepk** za **ljudi** in prostore (neprimerno poimenovanje),
- **sobe za sproščanje**, ki so v resnici **izolirnice** ali **samice**,
- **uprava** in prostori vodstva, ki so praviloma **oddaljeni od uporabnikov** (Goffman, 1961).

NAČIN DELOVANJA USTANOVE:

- **množično hranjenje** (posledično velike jedilnice),
- dejavnosti v velikih skupinah,
- **programiranje** dejavnosti, glede na **stopnjo prizadetosti**,
- **regimentacija** dejavnosti (hoja v vrsti, spanje in opravljanje toaleta ob isti uri),
- **kolektivizacija življenja** (skupna oblačila, obutev, celo higijenski pripomočki, pribor, uniforme, veliko število pravil)
- in pokroviteljski odnos do uporabnikov (podzavestno naslavljanje odraslih oseb kot da gre za obravnavo otroka).

OBSTOJEČE INSTITUCIJE

VDC _ varstveno delovni centeri
 CUDV _ centri za usposabljanje, delo in varstvo
 CIRIUS _ centri za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje
 SVZ _ socialno varstveni zavodi

NOVI PODPORNİ SISTEM

Je zasnovan kot **podporna mreža** terenskih delavcev, ki se premikajo in oskrbujejo posameznike v **različnih stanovanjskih skupinah**.

rešitev:

DEINSTITUCIONALIZACIJA

Deinstitucionalizacija navadno pomeni **ukinjanje** velikih in **zaprtih institucij** ter sočasno nadomeščanje slednjih **z vzpostavljanjem skupnostne oskrbe**. Vsekakor moramo deinstitucionalizacijo definirati širše, saj ne gre samo za zapiranje ustanov in preselitve ljudi, temveč tudi za **spremembe v odnosih moči uporabnikov** in **strokovnjakov**. Pojmovati jo moramo kot **proces osvoboditve** in **emancipacije**, kot gibanje, ki presega delitve med strokovnjake in preostale (Flaker idr., 2019).

KASKADNA DEFINICIJA DEINSTITUCIONALIZACIJE :

1) UKINJANJE USTANOV:

- > kot celoten proces načrtovanja in preoblikovanja

2) NADOMEŠČANJE USTANOV S SKUPNOSTNIMI SLUŽBAMI:

- > ki temeljijo na človekovih pravicah in izničijo potrebo po institucijah

3) SPREMEMBA RAZMERJI MED STROKOVNJKI IN UPORABNIKI:

- > premik moči od strokovnjakov in institucij k uporabniku

4) PREVZEMANJE NOVIH DRUŽBENIH VLOG:

- > vključevanje uporabnikov in vračanje državljskih pravic

5) DRUŽBENI PROCES:

- > mobilizira vse akterje in uporaba moči strokovnjakov in institucij

6) ZA DOSEGANJE SPREMEMB:

- > sistemskih in političnih ter v življenju uporabnikov

Pogled na zeleni trg. Na levi je vidna stanovanjska skupnost 1. Na desni pa objekt s kavarno v pritličju in stanovanjsko skupnostjo 2 v nadstropju.

lokacija: AJDOVŠČINA

ZAKAJ?

Mesto Ajdovščina kljub svojemu gospodarskemu razcvetu **nima** namestitvenih **kapacitet** v obliki stanovanjskih skupnosti **za ljudi z oviranostjo**. Posledično vsi, ki jim mesto v VDC-ju pripada, so se **primorani preseliti** v sosednji kraj **Vipava**. Idejna zasnova naslovi omenjeno problematiko in ponudi **nabor različnih stanovanjskih zasnov**.

KAKO?

Da bi bili novi stanovalci, kar najbolje vključeni v lokalno skupnost, je poleg stanovanjskega programa v **programsko zasnov** vključena tudi **kavarna z bistrojem** in **kulturni program** s prireditvenim prostorom. Mešanje programov ustvari polje za spontano spoznavanje in vključevanje v širšo skupnost.

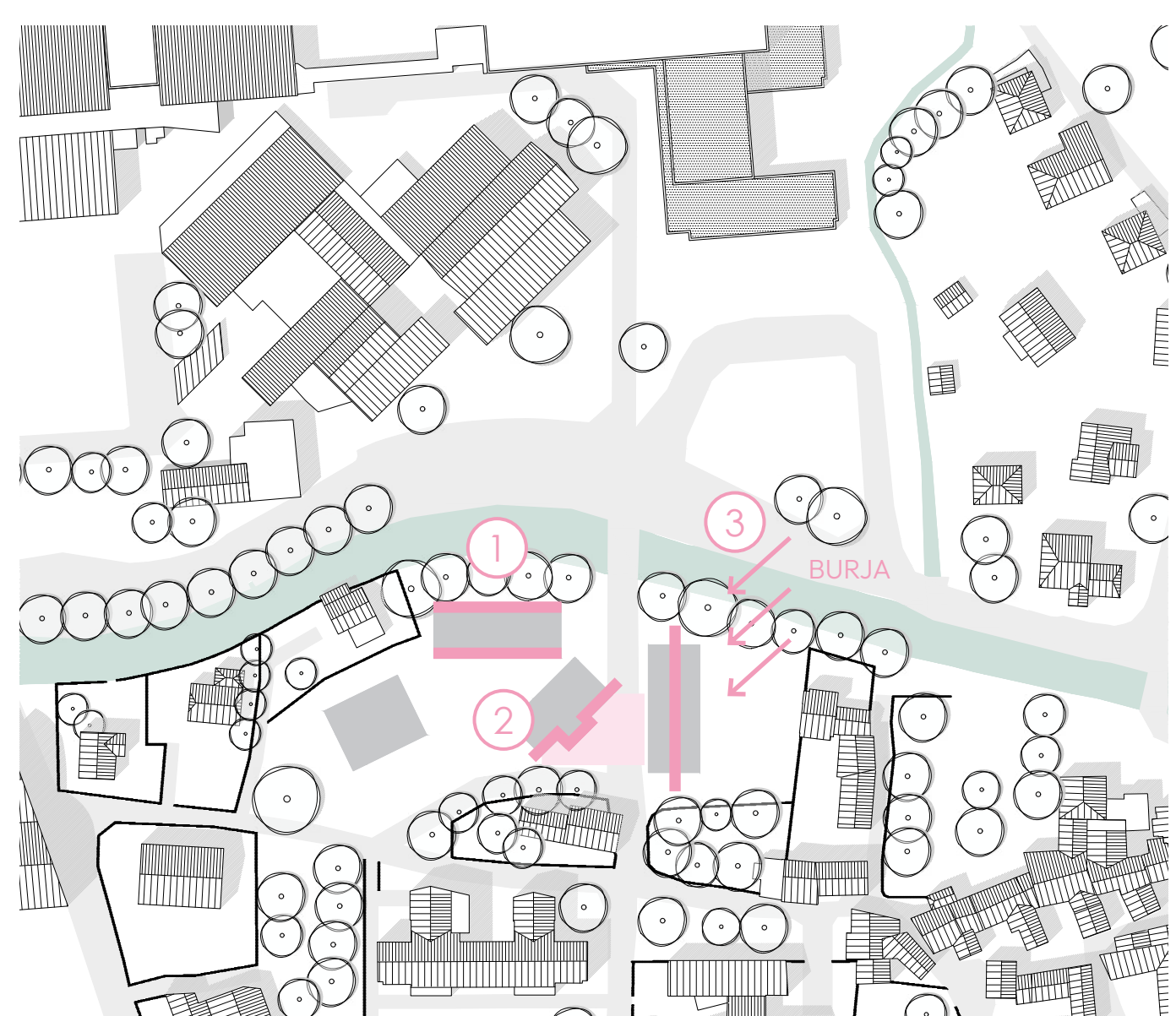
Prikaz ambianta zasebne sobe v stanovanjski skupnosti.
Vsaka enota ima tudi izhod na svojo lastno zasebno teraso.

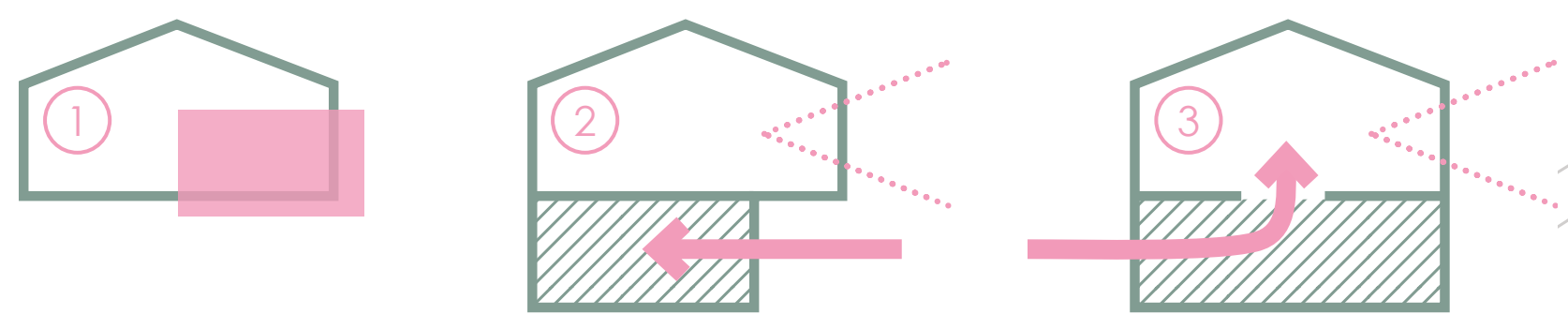
Glavni trg v prtiličju napaja tako bistro kot kulturni center.
V prvem nadstropju levega objekta se nahaja stanovanjska skupnost, v desnem objektu pa varovana stanovanja.

prostorska zasnova:

- 1 Volumen 1 je **najbolj odmaknjen**, kar zagotavlja uporabnikom največ **zasebnosti**.
- 2 Volumen 2 s svojo **fasado** definira **glavni trg**.
- 3 Volumen 3 s svojo vertikalno postavitvijo ščiti pred **burjo**.

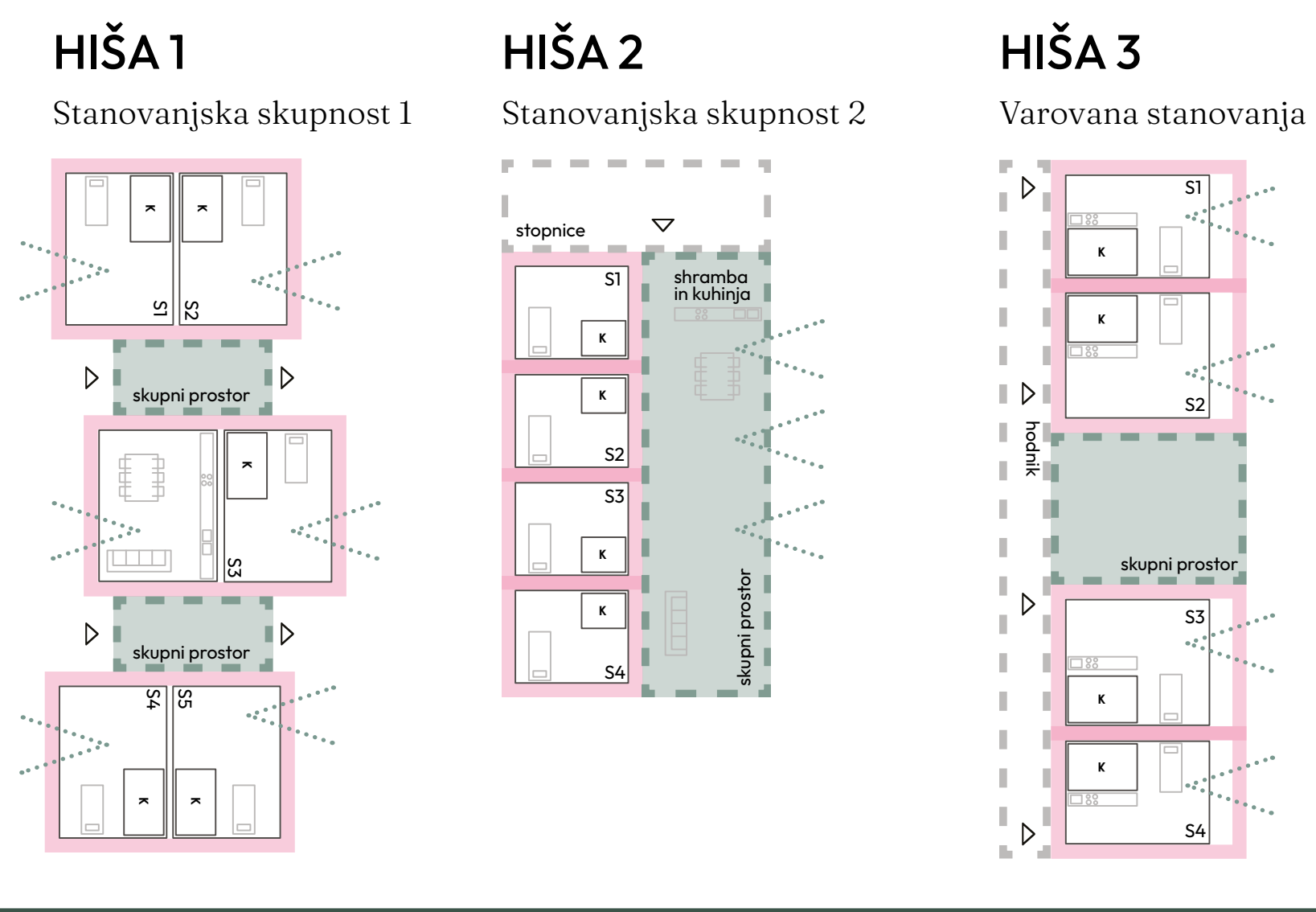

- 1 Navezava na tradicionalno uporabo **zidov** za zamejevanje **privatnosti** in **zaščito proti burji**.
- 2 **Javno prtiličje** in **zasebno nadstropje**, ki se odpira na glavni trg.
- 3 **Javno prtiličje** in zasebno nadstropje, kjer je **notranje stopnišče** točka za **spontano druženje**.

Solarji iz bližnje srednje in osnovne šole so vključeni v programsko zasnovo preko zasnove **neformalnih prostorov za druženje in vadbo glasbenih instrumentov**. Glasbene učilnice in **likovni atelje** širijo nabor kvalitetnih prostorov za preživljanje popoldnevo.

Tako je v nalogi še poudarjen močan **element druženja oseb z oviranostjo ter mladih solarjev**, še neobremenjenih s predsodki.

Prireditveni prostor z vadbenimi prostori v Hiši 3 predstavlja novo središče neformalnih obolskih dejavnosti za solarje. Sočasno nove tribune omogočajo sproščeno druženje med stanovalci in dnevnimi obiskovalci.

TLORIS PRITLIČJA

Atraktiven javni prostor privabi lokalno skupnost in ponudi spontane koticke za druženje tako novih uporabnikov kot obstoječih prebivalcev.

m_1:200

